

Brocki, Zygmunt

Dzieje historiografii polskiej floty

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 12/1, 183-184

1967

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

W związku z tym Lassota w artykule swym dał też krótki szkic biograficzny Lindego, ograniczając się tu jednak tylko do naświetlenia jego działalności bibliotecznej². Zasięgą Lindego jest zgromadzenie w Narodowej Bibliotece Publicznej 120 tys. wol. druków, 2 tys. rękopisów i 100 tys. rycin (tyle liczyła Biblioteka w chwili jej likwidacji przez władze carskie po powstaniu listopadowym).

Z. Br.

LEKTORAT JĘZYKA I LITERATURY POLSKIEJ W 1922 R. NA POLITECHNICIE GDAŃSKIEJ

Mało znany szczegół z historii Politechniki Gdańskiej przedstawił Z. Ciesielski w artykule *Zasłużony dla Gdańska polonista*, który zamieściły „Rejsy” (dodatek do „Dziennika Bałtyckiego”) nr 29/1966. Decyzją międzysojuszniczej Komisji Podziału Mienia Państwowego w Gdańsku, działającej w latach 1921—1923, Politechnika Gdańska przyznana została Wolnemu Miastu Gdańskowi, mimo prób przejęcia jej przez stronę polską. Wówczas to przewodniczący delegacji polskiej w komisji, dr Madeyski, przedstawił wniosek, aby na uczelni tej utworzyć lektorat języka i literatury polskiej, motywując go tym, że studenci Polacy, przyszli pracownicy przemysłu polskiego, powinni mieć wykształcenie nie tylko techniczne.

Władze Wolnego Miasta chcąc utrzymać politechnikę w swoim ręku zgodziły się ten wniosek zrealizować i utworzono w politechnice stanowisko docenta języka i literatury polskiej. W połowie 1922 r. objął je Jan Pietrzycki z Krakowa, poeta i krytyk literacki, mający też w swym dorobku kilka naukowych prac literaturoznawczych (głównie studia o literaturze romantycznej). Lektorat gdański doc. Pietrzycki zajmował jednak tylko rok. Autor artykułu pisze, że „zapewne władze Wolnego Miasta i politechniki wycofały się z podjętych zobowiązań i zlikwidowały lektorat”.

Z. Br.

DZIEJE HISTORIOGRAFII POLSKIEJ FLOTY

W nrze 3 „Rocznika Ośrodka Nauk Społecznych i Wojskowych Marynarki Wojennej” (za 1966 r.) ukazał się szkic M. Pelczara *Rozwój i stan badań historycznych nad dziejami polskiej floty morskiej okresu do końca XIX wieku*. Autor podkreśla na wstępie, że „metryka polskiej historiografii morskiej jest zgoła dawna, sięga bowiem początków wieku XIX”, a więc „sięga okresu przeszło półtora wieku, niewiele krótszego niż okres ogólnej polskiej historiografii, jeśli za jej ojca będziemy uważać Adama Naruszewicza” (s. 13; tamże w przypisie: „Jeżeli natomiast historiografię ogólną polską będzie się zaczynać od Joachima Lelewela, dzieje jej będą krótsze niż dzieje polskiej historiografii morskiej”). Pionierami tych badań byli: Tomasz Święcki (od 1818 r. członek Warszawskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk), autor wydanej w 1811 r. *Historycznej wiadomości o Ziemi Pomorskiej, mieście Gdańsku oraz żegludze i panowaniu Polaków na Morzu Bałtyckim*, i Łukasz Gołębiowski, autor szkicu *O marynarce polskiej*, w 1843 r. drukowanego w odcinkach w „Przeglądzie Naukowym Literaturze, Wiedzy i Umnictwu Poświęconym”.

Kreśląc historię badań po II wojnie światowej, M. Pelczar z badaczy zajmujących się „tematyką dotyczącą Słowian nadbałtyckich w okresie wczesnośrednio-wiecznym” wymienił tylko K. Pieradzką (s. 24), pomijając całkowicie W. Kowalenkę

² O wcześniejszym okresie pracy bibliotecznej Lindego (w prywatnej bibliotece Józefa Maksymiliana Ossolińskiego we Wiedniu) pisał T. Mikulski w pracy zbiorowej *Zakład imienia Ossolińskich 1827—1956*, Wrocław 1956, ss. 11—16.

(zm. 1966 r.), który jako pierwszy po wojnie zajął się morską działalnością wczesnośredniowiecznych Słowian nadbałtyckich; wymieniając prace zajmujące się tematami pokrewnymi dziejom żeglugi M. Pelczar wymienił m.in. prace z zakresu historii stocznictwa w Gdańsku i Elblągu, nie wspominał natomiast o pracach z zakresu historii techniki budowy statków.¹

W nrze 6/1966 „Przeglądu Morskiego” ukazał się artykuł E. Koczorowskiego *Karty z dziejów polskiej floty*. Mimo takiego tytułu artykuł nie dotyczy historii floty polskiej, lecz stanowi krótki rys historyczny badań nad historią polskiej marynarki wojennej i piśmiennictwa w tym zakresie; obejmuje on również badania nad historią okresu najnowszego (XX w.).

Zygmunt Brocki

OSKAR KOLBERG JAKO BADACZ KULTURY LUDOWEJ

W nrze 3/1966 „Życia i Myśli” Elżbieta Krzyżaniak ogłosiła artykuł *Oskar Kolberg jako badacz kultury ludowej*. Autorka podkreśliła m.in., że dzieło Kolberga jest realizacją programu Kołłątaja, w którym racjonalistyczna myśl polskiego oświecenia stawiała szerokie wymagania przyszłym pokoleniom badaczy „rzeczy ludowych” (program ten H. Kołłątaj sformułował w liście do T. Maja, pisany w Ołomuńcu 15 lipca 1802 r.). W zakończeniu autorka pisze (s. 33), że Kolbergowi „w wielkości dzieła i zamierzenia nie dorównał [...] żaden z następców (Karłowicz, Ciszewski, Fedrowski, Udziela, Bystron)”.

W nrze 6/1966 tegoż miesięcznika B. Koziełło-Poklewski dał szereg uzupełnień do cytowanego artykułu oraz informacje o dziele Kolberga *Mazury Pruskie*.

O tym dziele Kolberga pisze W. Ogrodziński w nrze 4/1965 kwartalnika „Komunikaty Mazursko-Warmińskie”.

Z. Br.

FOLKLORYSTYKA POLSKA W DWUDZIESTOLECIU

Nr 4—6/1965 „Literatury Ludowej” przynosi kilka artykułów kreślących rozwój polskich badań nad folklorem od 1945 r. Pierwszym jest artykuł J. Krzyżanowskiego *Dwudziestolecie folklorystyki polskiej*, a o historii tej dyscypliny w niektórych ośrodkach naukowych piszą: M. Znamierowska-Prüfferowa (ośrodek toruński), A. Bukowski (folklorystyka Pomorza Gdańskiego), W. Gębik (Warmia i Mazury), I. Lechowa (ziemia łódzka), P. Świerc (Opolszczyzna).

W nrze 1/1965 tegoż miesięcznika ogłoszono dwie bibliografie: B. Gawina *Materiały do bibliografii folkloru za lata 1945—1963* i D. Świerczyńskiej *Bibliografię zawartości „Literatury Ludowej” za lata 1957—1964*.

Z. Br.

¹ W tymże numerze „Rocznika ONSIW” znajduje się siedem artykułów z zakresu historii marynarki wojennej. Wśród szeregu ilustracji, umieszczonych w artykule Z. Cieckowskiego o udziale floty polskiej w wojnie trzynastoletniej, znajduje się ilustracja (po s. 56) z podpisem: „Koga z końca XV wieku (reprodukcja z pracy: *Marynarka wojenna i obrona polskiego wybrzeża* [...], s. 32)”. Rzeczywiście jednak ilustracja przedstawia karakę, typ stanowiący przełom w budownictwie okrętowym. Ten błąd albumu M. Krawicza *Marynarka wojenna i obrona polskiego wybrzeża* [...] (Warszawa 1961) wytknięto w „Kwartalniku Historii Nauki i Techniki” nr 3/1962, s. 351, i w recenzji w miesięczniku „Szczecin” nr 7—8/1962, s. 127.